

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1893. Första Kammaren. N:o 12.

Lördagen den 4 mars, e. m.

Kammaren sammanträdde kl. 7 e. m.

Justerades fyra protokollsutdrag för sammanträdet på förmiddagen.

Anmälades och bordlades lagutskottets utlåtande n:o 16, i anledning af väckt motion om ändrad lydelse af 3 kap. 1 § handelsbalken.

Föredrogs å nyo sammansatta bevillnings- och lagutskottets den 28 sistlidne februari och den 1 innevarande mars bordlagda betänkande n:o 1, rörande vissa delar af Kongl. Maj:ts proposition n:o 2 med förslag till ny förordning om beskattning af hvitbetssockertillverkningen i riket.

Förslag till förordning om beskattning af hvitbetssockertillverkningen i riket.

På framställning af herr talmannen beslöts, dels att förevarande betänkande skulle sålunda företagas till afgörande, att först föredroges paragrafvis det i betänkandet intagna förslag till förordning, derefter förordningens rubrik samt sist utskottets i betänkandet gjorda hemställan, dels ock att uppläsning af paragraferna ej skulle ega rum i vidsträcktare mån än begäran derom framställdes.

Utskottets förslag till förordning om beskattning af hvitbetssockertillverkningen i riket.

Art. IV.

Öfverskriften samt §§ 20—27.

Godkändes.

§ 28.

Förslag till förordning om beskattning af hvitbetssocker-tillverkningen i riket.
(Forts.)

Herr Annerstedt: Utskottet har i 28 § upptagit förslag, att den kontrolltjensteman, som röjer tillverkares yrkeshemlighet eller affärsförhållanden, skall straffas med böter från och med ett hundra till och med ett tusen kronor, hvarjemte föreslagits en ytterligare skärpning af straffet för det fall, att »det sker för att göra skada eller han begagnar sig af berörda yrkeshemlighet eller affärsförhållanden till egen eller andras fördel». Utskottet har här i hufvudsak följt den strafflatitud, som är bestämd i 1889 års lag om skydd mot yrkesfara i fråga om den yrkesinspektör, som röjer yrkeshemligheter. Som dessa brott äro af alldeles samma natur, torde det ock vara lämpligt att strafflatituden i båda fallen är densamma. Uti den förevarande paragrafen är emellertid latitudens minimum bestämdt till 100 kronor, under det dess minimum i lagen om skydd mot yrkesfara utgör 50 kronor.

Under sådana förhållanden, och då det icke kan vara annat än i sin ordning att strafflatituderna för fullkomligt likartade brott äro helt och hållet öfverensstämmande, enär skiljaktiga strafflatituder i dylika fall måste leda till ojämhet vid lagtillämpningen, anhåller jag vördsamt att, i öfverensstämmelse med hvad Kongl. Maj:t här föreslagit, strafflatitudens minimum bestämmes till 50 kronor, och att således § 28 bifalles med den ändring, att orden »böter från och med ett hundra till och med ett tusen kronor» utbytas mot orden »böter från och med femtio till och med ett tusen kronor».

Efter härmed slutad öfverläggning yttrade herr talmannen, att i afseende på den nu föredragna paragrafen endast yrkats, af herr *Annerstedt*, att densamma skulle godkännas med den ändring, att ordet »ethundra» utbyttes mot ordet »femtio».

Sedermera gjordes propositioner, först på godkännande af paragrafen med den lydelse, som af utskottet föreslagits, och vidare på bifall till nyssnämnda yrkande; och förklarades den senare propositionen vara med ja besvarad.

§§ 29—34.

Godkändes.

Rubriken.

Förklarades godkänd vid behandling af bevillningsutskottets betänkande n:o 3.

Utskottets hemställan.

Förklarades besvarad genom de beslut, kammaren fattat vid föredragningen af förslagets särskilda delar.

Vid förnyad föredragning af lagutskottets nedannämnda, den 24 och 25 nästlidne februari bordlagda utlåtanden:

n:o 13, i anledning af väckt motion om ändrad lydelse af 82 § i lagen angående väghållningsbesvärets utgörande på landet den 23 oktober 1891, och

n:o 14, i anledning af väckt motion angående rätt till delaktighet i allmänningar,

biföll kammaren hvad utskottet i dessa utlåtanden hemställt.

Vid förnyad föredragning af Första Kammarens tillfälliga utskotts den 24 och 25 sistlidne februari bordlagda utlåtande n:o 1, i anledning af väckt motion i fråga om undersökning af margarin, som införes från Norge, biföll kammaren hvad utskottet i nämnda utlåtande hemställt.

Föredrogs å nyo Första Kammarens tillfälliga utskotts den 24 och 25 nästlidne februari bordlagda utlåtande n:o 2, i anledning af väckt motion om fridlysning af orr- och tjäderhonor under viss tid.

Om fridlysning af orr- och tjäderhonor.

Friherre von Kræmer: Om man betraktar en tabell öfver våra tillåtna och förbjudna jagttider, kan man nära nog blifva yr i hufvudet, så många olika variationer förekomma i fråga om dessa tiders början och slut; och icke nog med detta, utan bestämmelserna härom äro äfven underkastade oupphörliga förändringar. Det ena året t. ex. går man som en laglydig medborgare och skjuter sina raphöns den 1 eller 2 september; det andra året är man en skamlös lagbrytare, om man så gör. Ett sådant ständigt förändrande, som eger rum på detta lagstiftningsområde, kan omöjligen ingifva aktning för lagarne.

Emellertid synes mig hvad som af motionären föreslagits vara något ändå värre än hvad hittills föreskrifvits; han har nemligen föreslagit, att tjäder- och orrhonor icke skulle få skjutas från den 1 oktober till den 15 augusti, under det man fortfarande skulle få skjuta tupparne ända till den 15 februari. Jag hemställer till dem af herrarne, som hafva erfarenhet om jagt, huruvida, när hunden står för fogel i ett snår, man kan, då fogeln flyger upp, hinna se efter om det är tupp eller höna, innan man skjuter. Jo, man kan visserligen se efter det, men då torde det vara så godt att med detsamma afstå från all tanke på att skjuta — åtminstone att skjuta träff.

För öfrigt synes det mig, att, ehuru någon reservation icke är fogad till utskottets hemställan, utskottet icke torde sjelf varit riktigt öfvertygadt om lämpligheten af hvad det tillstyrkt, ty utskottet

Om fridlysn-
ning af orr-
och tjäder-
hönor.
(Forts.)

har icke anslutit sig till motionärens förslag, utan talar om att svenska jägareförbundets styrelse ansett, att fridlysningsen ej borde börja förr än efter den 16 november. Huruvida det då kan vara möjligt att i en hastig vändning skilja emellan orrhönor och orrtuppar, derpå tviflar jag. Jag tror för min del, att det då är nästan än mindre sannolikt, enär årstiden då är mörkare. Emellertid har utskottet icke velat tillstyrka motionärens förslag utan, som sagdt, uttalat sig om ett helt annat förslag, men ej heller slagit fast detta, utan slutat med att komma till det resultat, att Riksdagen borde skriva till Kongl. Maj:t och begära, att hönorna måtte fridlysa »under viss tid af den *lofgifna* jagttiden», under det att tupparne fortfarande finge skjutas. Detta förslag synes mig mer än lofligt obestämdt och egnadt att i sig sjelf tillräckligt visa, att frågan bör tagas i mera noggrant öfvervägande och få för denna gång förfalla.

Dessutom hyser jag mina tvifvel, huruvida det är brist på förbudsskydd för hönorna, som egentligen orsakat den minskade tillgången af skogsfogel. Jag tror att härtill finnas andra och mera verkliga anledningar.

I min jägarbarndom förekom ännu enkelbössan med flintlås. När fogeln då flög upp, sa' bössan: ss-bang. Det var den tiden ej svårt för fogeln att komma undan! — Sedan kom knallhatten. Då blefvo redan hans existensvilkor betydligt försämrade. Så kommo dubbelbössorna, och slutligen upphörde äfven det moratorium, som fogeln dittills haft under laddandet, när bakladdningsbössan infördes med dess färdigladdade patroner.

Vidare är att märka odlingens framsteg, som har förvandlat till åker de buskiga, ej allt för torra ängar mellan små skogsbackar, som voro älsklingsvistelseorter för orrarnes. De s. k. ängar, åter, som befunnits för steniga till odling, hafva för det mesta blifvit upplättna till hagmark, och i samma stund en sådan mark upplättes till hage, är det slut med orrens tillvaro derstädes. Fogeln får icke längre vara i fred der under äggkläckningen. Detta hvad orren angår. I tjäderns gamla bo har under tiden timmeryxan skonlöst härjat.

Slutligen har jag mina tvifvel, om i allmänhet dessa förbud mot jagt under olika tider kunna vara så särdeles lämpliga. Jag är nemligen rädd för att dessa förbud hos folket alstrat den föreställningen, att det icke är jordegaren, som eger jagten på sin mark, utan Kongl. Maj:t, enär det är Kongl. Maj:t, som föreskrifver på hvilka tider jordegaren får utöfva jagten. Jag vet icke om herrarne hafva lagt märke dertill, men jag tycker mig hafva förmärkt, att de förhjudna tiderna visserligen iakttagas temligen noga — för så vidt folk nemligen har reda på dem. De anse att det icke är rätt att då skjuta; men deraf draga de den konklusionen, att när tillåten tid inträder, då är det deremot lofligt att skjuta hvar som helst, vare sig på egen mark eller andras.

Jag tror därför, att det bästa sättet att förbättra vildtafveln, åtminstone af allt smärre vildt, vore att bättre skydda jordegarens rätt till jagten på sin mark. Detta skulle säkerligen, såsom skett

Om fridlysning af orrhöner och tjäderhöner.
(Forts.)

i andra länder, föranleda de små jordegarna att utarrendera jagträtten å deras egor, och på detta sätt skulle större jagtkomplexer kunna bildas. För den enskilde är det nu nästan omöjligt att skydda sin jagt, ty om man icke håller en hel stab af skogsbetjening, kan man icke bevaka jagtmarkens gränser mot intrång af obehörige. Det allmänna folkmedvetandet är för mycket emot.

Då jag således vågar till någon del tvifla i allmänhet på nyttan af stadgandet af förbudna tider; då det särskildt, hvad angår den föreliggande frågan, synes mig olämpligt att icke tillåta jagt på tjäder- och orrhöner på tider, då tupparne få jagas, hvilket i tillämpningen torde komma att medföra nära nog omöjligheter; och då slutligen utskottet sjelf ansett sig icke kunna komma till något bestämt resultat och, långt ifrån att tillstyrka motionärens förslag, blott uttalat sig för särskild fridlysning af hönorna under »någon viss tid af den lofgifna jagttiden», utan att angifva hvilken, så synas mig alla skäl tala för att man denna gång bör afslå detta nog i sig sjelf välmenta men alltför illa hopkomna förslag.

Jag yrkar afslag såväl på motionärens som å utskottets förslag.

Herr Söderberg: Att denna fråga framkommit till Riksdagens pröfning beror derpå, att det är min fulla öfvertygelse att myndigheterna böra göras uppmärksamma på den angelägenhet, hvarom här är fråga, och tör att söka i någon mån skydda de vackra, ädla och nyttiga fogelslagen, tjäder och orre. Utskottet har nu i hufvudsak instämt i min motion, och då frågan måhända, såsom utskottet framhållit, i sitt nuvarande skick icke kan anses vara fullt utredd, ber jag att få förena mig uti dess skrifvelseförslag.

Hvad beträffar de fyra nordligaste länen, så finner äfven jag, att, då invånarne i dessa län fortfarande ega rätt att fanga vildt med giller och snaror, det ifrågasatta förbudet icke kan stadgas för dessa län, och då utskottet i fråga om fridlysningen för hönorna i den öfriga delen af landet är tveksamt, huruvida den bör börja den 1 oktober, såsom jag föreslagit, eller den 15 november, vill jag ej genom att vidhålla mitt förslag i denna del äfventyra hela frågans utgång, utan instämmer jag i utskottets förslag att öfverlemna frågans afgörande till Kongl. Maj:ts pröfning.

Denna fråga har icke så liten betydelse, som den föregående talaren ville låta påskina. Jag har här i min hand skrivelser från icke mindre än 18 jägareförbund och skytteföreningar, af hvilka 16 på det varmaste förordat en fridlysningstid för tjäder- och orrhöner från den 1 oktober till den 15 augusti. De föreningar, hvilka sålunda uttalat sig, äro följande: Svenska jägareförbundets afdelningar i Kronobergs län, Jönköpings län, Kinda härad, Norrköping, Östra Vestmanland, Göteborg, Jönåkers och Rönö härad (Nyköping), Oppunda härad (Södermanland), Smedjebacken, Uddevalla och Östra Vermland samt Kullens skyttesällskap (Skåne), Göteborgs jagtsällskap, Gotlands skarpskytte- och jägaregille, Helsingborgs skyttesällskap och skånska jagtföreningen. De öfriga två föreningarna, nemligen svenska jägareförbundets afdelningar i Ydre och i Filipstad, hafva deremot afstyrkt förslaget. — För den hän-

Om fridlysning af orr- och tjäder-höror.
(Forts.)

delse att kammaren bifaller utskottets förslag, anhåller jag, att de tillstyrkande skrivelserna från de omnämnda föreningarne måtte tryckas och öfverlemnas till medkammaren.

För öfrigt åberopar jag de skäl, som innehållas i utskottets betänkande, och yrkar bifall till dess förslag.

Herr Dickson, Robert: Jag är icke jägare och kan således icke åberopa en sådan erfarenhet, som den friherre von Kræmer eger. Hvad jag vet i denna sak är uteslutande hvad jag kunnat inhemta af sakkunniges yttranden.

Att jagttiderna i Sverige äro olika i olika delar af landet, är sant, och detta måste vara följderna af våra klimatiska förhållanden, ty djurens utveckling rättar sig efter klimatet och icke efter lagens stadganden, och fridlysningstiderna måste därför blifva något olika i skilda delar af vårt långsträckta land.

Jag tror det icke kunna betvivlas, att jagtskyddet verkar till nytta, om man ser på resultaterna deraf. Elgstammen har derigenom ökats, det vet man, och äfvenledes är säkert, att tillgången på rådjur i mellersta Sverige betydligt ökats till följd af dylikt skydd.

Att förbud mot jagt under viss tid skulle hos allmänheten fostra den föreställningen, att kronan och icke jordegarna vore egare af jagten, var en nyhet för mig, ty jag har alltid hos folket funnit en klar föreställning derom att jordegarna äfven är egare af jagten på sin mark. Den, som sätter sig öfver jordegarens rätt till jagten, gör det nog medvetet.

Hvad angår den påstådda svårigheten för jägarne att iakttaga skilnaden mellan de olika könen, så ber jag att få fästa uppmärksamheten derpå, att både Norges och Danmarks jaktstadgar hafva för dem bestämt olika jagttider, och jag drager deraf den slutsatsen, både att det verkligen är möjligt att iakttaga en sådan skilnad, och att en dylik bestämmelse har sin nytta med sig.

Att utskottet stannat i tvekan, om fridlysningstiden borde börja den 1 oktober eller den 15 november, är sant, ty i fråga derom hafva de sakkunnige varit oense. Då emellertid Kongl. Maj:t i sådana angelägenheter plägar inhemta yttranden af skogstjenstemän, ibland äfven af länsstyrelserna och landstingen, är det troligt att den tvekan, som nu råder i frågan, skall skingras, i fall Kongl. Maj:ts uppmärksamhet fästes på saken.

Säkert är, att något måste göras för att hindra tjäder- och orrstammens fortsatta förminskning. Skulden till det öfverklagade förhållandet lär hufvudsakligen ligga deri, att vid vissa jagtsätt, såsom för bulvan, hönorna till följd af deras ljusare fjäderbeklädnad äro mera utsatta för angrepp än tupparne. En mycket bidragande orsak är nog också, att i vissa landsdelar ännu pågår användandet af giller och snaror, ehuru det är förbjudet. Om jagten efter hönorna blir särskildt förbjuden under viss tid, så kommer detta åtminstone att hafva den följderna, att det blir mindre fördelaktigt att använda det sistnämnda jagtsättet, så att man kan hoppas på någon respekt för lagens bestämmelser i detta fall.

Att sakkunnige skogstjenstemän också äro af samma åsigt som

utskottet, framgår af utskottets förhandlingar. Särskildt ber jag att få åberopa ett af en framstående skogstjensteman afgifvet yttrande, som börjar sålunda: »Enär tillgången å skogsfogel, i synnerhet hvad beträffar orrfogel, under de senare åren mångenstädes betydligt minskats, och jag har skäl antaga, att en af de förnämsta orsakerna dertill är den stora misshushållning med orr- och tjäderhonor, som ofta eger rum vid utöfvande af en del jagtsätt, såsom t. ex. det förödande allmänt brukliga skyttet för bulvan, vore det enligt min åsigt lämpligt att till en början på försök under några år från och med den 1 oktober till och med den 15 derpå följande augusti fridlysa tjäder- och orrhonor.» — —

Jag ber att få yrka bifall till utskottets förslag.

Om fridlysning af orr- och tjäderhonor.
(Forta.)

Grefve Douglas: Jag kan ej annat än på det lifigaste förorda motionens antagande. Det är ett af alla jägare sedan många år känt och beklagadt faktum, att tillgången på skogsfogel allt mer och mer minskas, och för att råda bot mot detta onda förefaller den af motionären föreslagna utvägen mig vara den rätta. Det nu gjorda förslaget, att en för hela mellersta och södra Sverige gemensam fridlysningstid under fem år måtte stadgas, är äfven just egadt att förekomma de stora olägenheter, hvilka följa af att olika fridlysningstider finnas bestämda för olika län.

Jag kan för öfrigt ej underlåta att uttala min förvåning öfver att en så stor jagtvän som den förste talaren i denna fråga kunnat komma till ett resultat, som så helt och hållet strider mot hvad flertalet svenska jägare anse. Såsom bevis på den bland jägare allmänt rådande meningen kan anföras, att af de jägareförbund, som yttrat sig i denna fråga, alla utom tvenne tillstyrkt en särskild fridlysning af tjäder- och orrhonor.

Att icke en viss dag för fridlysningstidens början blifvit af utskottet föreslagen beror derpå, att man ansett att Kongl. Maj:t, som till frågans utredande har så många jägmästare att förfoga öfver, bör kunna bäst träffa det rätta.

I jagtvårdens intresse ber jag dem af kammarens ledamöter, som icke äro jägare, att här låta den enes uttalande gälla lika mycket som den andres och lemna sitt bifall till motionärens förslag.

I detta anförande instämde friherre *Klinckowström*.

Friherre von Kræmer: Det är ledsamt att behöfva stå ensam och figurera såsom tyrann mot tjäderhönorna, men det är min tro, att det här är jag, som i sjelfva verket är deras bästa vän. Enligt min öfvertygelse är nemligen det bästa skyddet för dem att finna deruti, att man betryggar den enskilde jordegarens rätt att rå om sin jakt och att få, fri från intrång, vare sig af lagen eller af kryptyttnarne, sköta om densamma. Det enskilda intresset manar nog då till hushållning. — Icke behöfs det förbud för att under vissa tider slagta t. ex. kor.

Trots allt hvad den siste talaren yttrat, vågar jag ock fortfarande påstå, att frågan är uti ett outredt skick. Motionären har

Om fridlysning af orr- och tjäderhonor.
(Forts.)

föreslagit en fridlysningstid, börjande den 1 oktober. Utskottet tycker att detta är väl tidigt och resonerar om lämpligheten af att den bestämmas från den 16 november, men slutet blifver, att utskottet icke riktigt vet hvad det vill och icke föreslår någon bestämdt angifven tid alls. Häraf synes mig framgå, att frågan befinner sig i ett outredt skick, och ej heller tyckes det mig vara med Riksdagens värdighet öfverensstämmande att skrifva till Kongl. Maj:t på ett så obestämdt sätt.

Nytan af fridlysningstid för vissa slag af större villebråd, såsom för elg, vill jag icke bestrida. Elgen stryker fram öfver stora sträckor, så att — äfven om genom jagtarrenden bildas sådana komplexer, hvarom jag förra gången nämnde — det icke är möjligt att hålla reda på honom. I detta fall kan det därför vara skäl att hafva förbud, på det att icke den ene må förstöra jagten för den andre. Hvad deremot beträffar skogsfogeln, så om det är någon del deraf, som idkar ett kringströfvande lefnadssätt, så är det väl hanarne. De af herrarne, som äro jägare, hafva nog kommit under fund med att tjädertupparne om höstarne samla sig från olika håll och stryka kring vida sträckor. De behöfde därför snarare skyddas genom förbud, ty på de ställen, der de sålunda ett eller annat år tillfälligtvis komma i mängd, der skonas de ej, enär anledning ej är att hoppas, att de en annan höst komma igen till samma ställen, utan då flytta de sitt besök till andra trakter. Hönorna äro deremot vida husligare; de qvarstanna i regeln i hemtrakten, och får blott jordegaren tillräckligt intresse och *magt* att taga vård om dem, blifva de nog derigenom bäst skyddade.

Mitt hufvudsakliga skäl för tillfället förblir emellertid, att saken synes mig vara i så outredt skick, att förslaget åtminstone denna gång bör afslås, hvarför jag fortfarande anhåller om afslag å såväl motionen som å utskottets förslag.

Herr Ekenman: Det var ett yttrande af friherre von Kræmer, som föranledde mig att begära ordet. Han uttalade nemligen sin missbelåtenhet att stå ensam i frågan. Som emellertid jag har samma åsigt som friherre von Kræmer, har jag också velat yttra mig i saken.

Det är sant, att förslaget är välment, men det är icke välbetänkt. Då det, såsom redan påpekats, är svårt att i buskig och skogig mark åtskilja hanar och honor af vildfogel, blir följden blott den, om föreslagna förbudet meddelas, att personer, hvilka icke vilja vara förbrytare, lätt kunna blifva det. Hela fridlysningsstadgan blir derigenom förhatlig för folket.

Något sådant kan jag icke vara med om. Jag har blott velat lägga dessa skäl till dem, friherre von Kræmer anført; och det är just i jagtens intresse jag ber att få yrka afslag å utskottets föreslagna förslag.

Herr Hasselrot: Äfven jag begärde ordet med anledning af friherre von Kræmers yttrande, att han stode ensam i frågan, enär

jag då ej visste att den siste ärade talaren skulle uppträda. Jag skall emellertid be att nu få yttra några ord.

Det ligger i sakens natur, att jägare ex professo skola önska jagtens skyddande så mycket som möjligt, men jag tror att man i detta fall bör så varsamt som möjligt begagna förbudsbestämmelser, och framför allt bör man icke göra dessa sådana, att de, såsom det ifrågavarande, rent af föranleda brott mot förbuden. Det är visserligen sant att orrstammen — förhållandet med tjäder har jag mig icke bekant — under senare år väsentligt förminskats, åtminstone i de trakter jag känner till; men detta är ingalunda en följd af för långt drifven jagt, utan beror hufvudsakligen derpå, att kattor, räfvar och roffoglar göra illa åt orrarne. En katt, som fått vana att taga skogsfogel, gör mer skada än många jägare tillsammans, och samma förhållande är med räfven. Äfven ugglor och kråkor förstöra en mängd ägg och ungfogel. Jag tror att den skada en eller annan jägare gör, om han på hösten skjuter orrhönor för bulvan eller annorledes, icke kan jemföras med den kattor, räfvar och roffoglar förorsaka. Med det ifrågasatta förbudet tror jag föga gagn kunna vinnas, under det att det mången gång torde blifva svårt äfven för den laglydige att efterleva detsamma, och anser således klokt att icke bifälla föreliggande förslag.

Om fridlysning af orr- och tjäderhönor.
(Forts.)

Herr Claëson: Då jag ber att få yttra några ord i denna fråga, är det med särskild hänsyn till det län, jag representerar.

Ända till senaste tider har man äfven i Kopparbergs län haft rätt att idka jagt efter skogsfogel med användande af giller och snaror. Nu är denna rätt borttagen för nämnda län, och påföljden har blifvit den, att tillgången på fogel till afsalu minskats, och att den binäring, allmogen haft af jagt efter vildt, der blifvit inskränkt. Skulle nu den ifrågasatta inskränkningen i tiden för jagt efter orr- och tjäderhönor komma att gälla äfven för Kopparbergs län, men icke för de nordligaste norrländska länen, så komme Kopparbergs län i en ännu ogynsamare ställning i jemförelse med nämnda län.

I öfrigt är jag af väsentligen samma mening som öfrige talare, med undantag af de två hvilka yrkat bifall till utskottets hemställan. Jag tror att, likasom jägarehistorier kunna vara öfverdrifna, kan äfven jägarenitet vara det.

Jag yrkar afslag å utskottets hemställan.

Herr Lundin: Jag tror att denna fråga är af den beskaffenhet, att den icke bör få falla. De olika skäl, som framstälts för fastställandet af den ena eller andra fridlysningstiden, äro sådana, att de mycket väl kunna utjemnas genom att man åt Kongl. Maj:t öfverlemnar frågans närmare afgörande. Kongl. Maj:t är den, som kan erhålla de bästa och säkraste upplysningarna om förhållandena och derigenom också kan åstadkomma den lösning, som blifver mest tillfredsställande för oss alla.

På denna grund anhåller jag om bifall till Kongl. Maj:ts förslag.

Om fridlysning af orr- och tjäderhonor.
(Forts.)

Sedan öfverläggningen förklarats härmed slutad, gjorde herr talmannen jemlikt derunder förekomna yrkanden propositioner, först på bifäll till hvad utskottet i förevarande utlåtande hemställt och vidare på afslag derå, samt förklarade sig anse den senare propositionen vara med öfvervägande ja besvarad.

Grefve *Douglas* begärde votering, i anledning hvaraf uppsattes, justerades och anslogs en så lydande omröstningsproposition:

Den, som bifaller hvad Första Kammarens tillfälliga utskott hemställt i utlåtandet n:o 2, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, afslås utskottets hemställan.

Omröstningen företogs, och vid dess slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja—56;

Nej— 33.

Om ändrade bestämmelser i afseende på talmansbefattningarna.

Föredrogs å nyo konstitutionsutskottets den 1 och 3 i denna månad bordlagda memorial n:o 6, i anledning af kamrarnes skiljaktiga beslut vid behandlingen af utskottets utlåtande n:o 1 rörande väckt motion om ändrad lydelse af § 52 regeringsformen och § 33 riksdagsordningen.

Herr Bergius: Herr Normans förslag afser förnämligast att från Konungen till kamrarne öfverflytta rättigheten att nämna talmän och vice talmän. Detta är hufvudfrågan i herr Normans förslag. Kamrarne fattade i denna fråga skiljaktiga beslut, i det Första Kammaren afslög förslaget, men Andra Kammaren antog det samma att hvilat till vidare grundlagsenlig behandling.

Vid sådant förhållande synes mig, att någon sammanjemkning af de båda meningarna icke lämpligen kan ega rum. Det torde vara alldeles omöjligt att åstadkomma något sammanstående beslut af kamrarne i denna fråga.

Jag yrkar alltså afslag å utskottets sammanjemkningsförslag.

Herr *Reuterswärd* instämde i detta anförande.

Herr Berg, Gustaf: Då jag hör till dem af utskottets ledamöter, som medverkat till detta sammanjemkningsförslag, skall

jag bedja att få framhålla de synpunkter, som varit åtminstone för mig bestämmande. Vid en sådan sammanjemkning som denna har, efter min åsigt, utskottet egentligen endast att verkställa en formel akt, som grundlagen ålägger utskottet. Den enskilde utskottsledamotens subjektiva åsigt i sjelfva realitetsfrågan får vika vid den pröfning, som här förekommer, den pröfningen nemligen »kunna kamrarnes skiljaktiga beslut sammanjemkas?» ty kunna de sammanjemkas, så säger grundlagen tydligt, att de *skola* sammanjemkas. Det är icke den enskilde utskottsledamotens egen åsigt i sjelfva hufvudfrågan, som skall sammanjemkas med någon annans åsigt, utan det är *kamrarnes beslut, sådana de föreligga*, som äro föremål för sammanjemkningen.

Från denna uppfattning har utskottet i nu förevarande fall äfven utgått. I en punkt hade båda kamrarne fattat i sak fullkomligt öfverensstämmande beslut, nemligen deruti att vid förfall för både talman och vice talman kammaren skall ega utse en af kammarens öfriga ledamöter att tjenstgöra såsom talman för tillfället. Härom behöfde sålunda icke någon sammanjemkning ega rum. Men just denna öfverensstämmelse tenderade till en annan öfverensstämmelse i besluten, den nemligen att gifva kamrarne ett inflytande att utse den, som vid förfall för talmannen bör föra ordet, hvilket inflytande kamrarne nu icke ega. Och om således Första Kammaren uppgåfve ytterligare något af sin princip, om Konungens rättighet att utse den, som vid förfall för talman skall föra ordet, och Andra Kammaren eftergåfve något af sin princip om kamrarnes rätt att sjelfve utse sina talmän, skulle resultatet blifva den föreslagna sammanjemkningen: Konungen utsåge talmän och kamrarna vice talmän. Den anordning, som utskottet sålunda föreslagit, är äfven fullt analog med det förhållande, som under debatten i kammaren den 22 februari framhölls, nemligen att Konungen utser ordförande i landstingen, men dessa sjelfve vice ordförande. Utskottet torde sålunda hafva haft fullt fog för det sammanjemkningsförslag, som här framlagts.

Då emellertid jag för min del alltjemt utgår från den principen, att den rätt, som Konungen för närvarande har att utse talmän och vice talmän, bör bibehållas och icke ens i någon mån rubbas, så följer häraf att jag, såsom ledamot af kammaren, icke kan biträda utskottets förslag.

Herr Ölander: Det kan icke falla mig in att yrka bifall till utskottets förslag. Det kan öfver hufvud taget icke alls falla mig in, att Riksdagen skall taga initiativ till upphäfvande af ett kungligt prerogativ, så mycket mindre som detta icke blifvit i någon mån missbrukadt. Och att något missbruk härvidlag egt rum, har icke påståtts vare sig af motionären eller af dem, som inom utskottet biträdt motionärens förslag, eller af dem, som inom Andra Kammaren godkänt detsamma. Men vid öfvervägande af förevarande fråga, har jag dock icke kunnat förbise att den rätt, man här velat förvärfva, blifvit ansedd såsom en allmän konstitutionel rättighet, hvilken eges utaf andra länders representationer. Och i samman-

Om ändrade bestämmelser i afseende på talmansbefattningarna.
(Forts.)

Om ändrade bestämmelser i afseende på talmansbefattningarna
(Forts.)

hang härmed har jag icke kunnat undgå att undra öfver, hvarför denna rättighet blifvit vid införandet af vårt nuvarande statsskick den svenska representationen förmenad, och hvarför Sverige härutinnan skulle utgöra ett undantag från andra konstitutionella stater. Mig synes, att de element, hvaraf vår svenska Riksdag består, icke gifvit giltiga skäl till farhågor af sådan art, att de kunnat påkalla ett korrektiv i en dylik undantagsställning. Men skall denna undantagsställning verkligen vara ett korrektiv, så får jag säga, att det är ett mycket svagt sådant och af mycket liten betydelse. Den ringa magt, som blifvit lagd i talmannens hand, kan ju visserligen hindra öfverskridandet af de konstitutionella formerna, men inom ramen af dessa former kunna fattas hvilka för rikets väl, vådliga och för samhällets bestånd farliga beslut som helst, utan att talmannens klubba mäktar förhindra det. Det förefaller mig därför, som om det icke skulle varit med synnerlig fara förenadt att åt kammaren sjelf uppdraga att med denna betydelselösa magt bekläda den af dess ledamöter, som den ansåge dertill skicklig. Men, såsom jag nyss sagt, och hvilket jag nu upprepar, det kan icke falla mig in att lemna min röst till en dylik förändring på initiativ af enskild motionär. Deremot synes det mig som om regeringen, om den delar min åsigt om denna förändrings ofarlighet, åtminstone i den moderata form, hvori den här föreligger, icke skulle finna något betänkligt i att sjelf för Riksdagen framlägga förslag i sådan rigtning. Förändringen skulle säkert icke åstadkomma någon skada och, gjorde den ingen annan nytta, skulle den åtminstone undanrödja en af de många orsakerna till det spända förhållandet mellan Riksdagens båda kamrar. Det är oneligen något nedslående, att se huruledes två hälfter af samma representation, som borde i endrägt samarbete för det allmänna bästa, i stället genom ständigt mot hvarandra stridande beslut aflägsnas mer och mer från hvarann. Oupphörligt motstånd föder bitterhet, och den, som mest blir lidande derpå, är visserligen staten.

Med hvad jag nu sagt, har jag icke haft annat syfte än att påvisa, hvarifrån förslag till ändring i förevarande hänseende enligt mitt förmenande bör komma, för att det skall kunna af denna kammare beaktas.

Emellertid yrkar jag bifall till den af herr Bergius med flere afgifna reservationen.

Herr Billing: Då ingen i denna kammare torde vilja yrka bifall till utskottets förslag; då ingen anledning finnes att antaga det Andra Kammaren skall godkänna detta sammanjemkningsförslag; då i konstitutionsutskottet knappt fans någon ledamot, som hade den ringaste förhoppning, att detta förslag skulle på något håll tilldraga sig sympati; då i utskottet knappt fans någon, som ens önskade sådan sympati för detta förslag, så kunde det kanske varit onödigt att yttra sig derom, ty det är i sig sjelf dödfödt. Men just detta har föranledt mig att begära ordet för att uttala, att det omöjligen kan vara grundlagens mening, att utskottet skall

hafva skyldighet att framlägga ett förslag, som i sak icke är den ringaste sammanjemkning, som icke någon af parterna gillar och som ännu mindre båda kunna komma öfverens om. Enligt mitt förmenande kan det icke vara riktigt att på det sättet tolka grundlagens bud om utskottets skyldighet att framlägga sammanjemkningsförslag. Äfven från denna synpunkt debatterades frågan om utskotts sammanjemkningskyldighet vid nästlidna års lagtima riksdag, då det stora grundlagsförslaget om bestämmande af ledamöternas antal i Första och Andra Kammaren och förhållandet mellan städernas och landsbygdens representanter i Andra Kammaren förelåg. Äfven då var det diskussion om hvad begreppet sammanjemkning innebär, och jag sökte då häfda den uppfattningen — och jag vill begagna hvarje tillfälle att göra det — att utskottets skyldighet att framlägga ett sammanjemkningsförslag afser att åstadkomma en sammanjemkning i sak och icke blott en sammanjemkning i formen, att pligten innebär, att, då båda kamrarna hafva olika meningar i åtskilliga delar, men man dock finner, att de i annat och i hufvudsak äro ense, framlägga det förslag, om hvilket de kunna samfäldt enas. Det är denna betydelse, som jag inlägger i utskottens uppgift att sammanjemka olika beslut, och jag vill åter och åter bestrida, att sammanjemkningen skulle innebära en sammanjemkning blott i formelt för att icke säga formalistiskt hänseende, d. v. s. endast hålla sig till ordalagen i kamrarnes beslut. Tillämpas den rent formella uppfattningen, blir följden den, att ju närmare besluten ligga hvarandra, ju mindre olikheterna dem emellan äro, desto omöjligare är det att göra en sammanjemkning. Om till exempel den ena kammaren beslutar att i en nämnd skall vara tolf ledamöter, men den andra, att antalet skall vara tretton, och det är en stor organisationsfråga, deri kamrarna i öfrigt äro ense, så skulle, enligt den uppfattningen, en sammanjemkning vara omöjlig, då man icke kan dela den olycklige trettonde. I samma mån, som besluten äro mycket skiljaktiga, skulle deremot en sammanjemkning vara mycket lätt att åstadkomma. Man behöfver då blott klyfva besluten.

Detta sätt att klyfva, som här tillämpats, kan jag således icke prisa som någon visdom. Domen att sönderklyfva *kan* vara visdom, men detta beror på förutsättningarna. Då, såsom här, båda kamrarnes beslut äro hvarandra motsatta, kan jag omöjliggen godkänna den uppfattningen af grundlagens bud, som här gjort sig gällande och som den talare, hvilken begärt ordet efter mig, kommer att försvara, ty ehuru jag är viss om, att han är mycket större auktoritet i fråga om grundlagens tolkning än jag och minst lika mån som jag om att häfda densamma, så kan jag icke komma ifrån att hans tolkning är oriktig, då den är rent formel, för att icke säga formalistisk, och leder till fullständiga orimligheter.

Jag yrkar afslag på utskottets förslag.

Herr Alin: Den näst föregående talaren tog upp frågan om det konstitutionsutskottets sammanjemkningsförslag, som var före vid sistlidne lagtima riksdag, och uttalade såsom sin åsigt, att ett

Om ändrade bestämmelser i afseende på talmansbefattningarna.
(Forts.)

*Om ändrade
bestämmelser
i afseende å
talmansbe-
fattningarna.
(Forts.)*

sammanjemkningsförslag i nu förevarande fråga bort vara just sådant, som det, hvilket vid nämnda riksdag godkändes. För min del står jag fast vid hvad jag då yttrade rörande behörigheten af ett sådant sammanjemkningsförslag, som då framställdes af konstitutionsutskottet, och jag hoppas, att de åsichter, som då segrade ifråga om tolkningen af 63 § riksdagsordningen, i hvad den angår sammanjemkning af olika beslut, icke vidare måtte göra sig gällande. Jag anser att man i motsatt fall skulle vara inne på en synnerligt farlig väg, ty dessa åsichter stå i sådant förhållande till grundlagen, att de till och med kunna sägas stå i strid med dess bokstaf.

Då nu föreliggande fråga var före i konstitutionsutskottet, yrkades först, att Andra Kammaren skulle inbjudas att förena sig om Första Kammarens beslut i den punkt, hvarom kamrarne voro eniga. Men, med den ståndpunkt i fråga om utskottets rätt att inkomma med förslag till sammanjemkning, som jag nyss sagt att jag hyllar, är det tydligt, att jag icke kunde biträda ett dylikt förslag. Hade saken stått på sådant sätt, att Andra Kammaren, såsom den nu gjort, antagit förslaget att rätten att utnämna talmän och vice talmän skall tillhöra kamrarne, och Första Kammaren rent förkastat ifrågavarande förslag, så hade jag varit fullkomligt ense med den näst föregående talaren deri, att någon sammanjemkning icke varit möjlig. Men nu var förhållandet icke detta. Det fanns en föreningspunkt: begge kamrarne voro eniga om att ett visst inflytande i afseende på tillsättandet af ordförande i kamrarne skulle åt kamrarne öfverlemnas. Andra Kammarens beslut var det, att kamrarne skulle få ett helt och fullständigt inflytande i fråga om tillsättande af både talman och vice talman. Första Kammarens beslut var det, att i visst fall talmannens ställföreträdare skulle få tillsättas af kamrarne. Då synes det mig, som om det vore fullt logiskt att resonera som så: Första Kammaren har i detta fall gjort ett medgifvande åt fordran på utsträckt rätt för kamrarne; för att uppfylla sin grundlagsenliga pligt i fråga om sammanjemkning bör då utskottet föreslå Första Kammaren att gå nämnda fordran ytterligare ett steg till mötes genom att, liksom den förut medgifvit kamrarne rätt att i visst fall utse talmännens ställföreträdare, medgifva, att rätten att utse desse i hvarje fall skall tillkomma kamrarne, medan utskottet uppmanar Andra Kammaren att fortfarande åt Kongl. Maj:t förbehålla hans rätt att utse kamrarnes talmän. På samma gång jag uttalar detta, vill jag, med afseende på hvad den näst föregående talaren sagt om den utsigt, som möjligen kunde anses finnas i de särskilda kamrarne för framgång af ett dylikt förslag, säga det, att hvad utskottet här bort taga i betraktande icke varit, huruvida det eller det förslaget möjligen i den ena eller andra kammaren skulle komma att godkännas, utan de båda kamrarnas meningar, sådana de föreligga i de fattade besluten. Derifrån har utskottet haft att utgå. Det är mellan dessa beslut som det grundlagsenligt åligger utskottet att åstadkomma en sammanjemkning, så vida en sådan är möjlig och icke strider mot logik och förnuft, och en dylik sammanjemkning har utskottet försökt.

På samma gång jag förklarar, att jag varit med om att framställa detta förslag, får jag emellertid liksom herr Billing säga, hvad jag äfven sagt i utskottet, att jag med afseende å realiteten af detta förslag står på den ståndpunkt, att, då jag icke kan finna, att behofvet af en dylik förändring gjort sig gällande, jag instämmer i yrkandet på afslag.

Om ändrade bestämmelser i afseende å talmansbefattningarna.
(Forts.)

Herr Samzelius: Jag ber att i korthet få anmäla, att jag, som någon tid haft ledighet från riksdagsgöromålen, icke deltagit i konstitutionsutskottets behandling af förevarande ärende. Hade jag deltagit deri, skulle jag otvifvelaktigt befunnit mig bland reservanterna, som förenat sig med utskottets ordförande, och således motsatt mig den nu föreliggande sammanjemkningen. Jag kan icke förstå grundlagens bud så, att jag ovilkorligen skulle behöfva gå in på en sammanjemkning, då jag finner den vara af beskaffenhet att icke kunna försvaras, eller att jag skulle nödgas i utskottet intaga en helt annan position till frågan än i kammaren. Om jag liksom flera föregående talare ansåge detta förslag alldeles förkastligt, hvarför skulle jag då med min röst i utskottet bidra till dess framläggande. Så kan jag icke uppfatta grundlagens föreskrift. Om det t. ex. är fråga om beloppet af ett anslag, och den ena kammaren beviljar 10,000 och den andra 20,000 kronor, är det visserligen gifvet, att ett sammanjemkningsförslag bör gå ut på en summa af 15,000 kronor. Det går mycket lätt att föreslå, men om kamrarne stå emot hvarandra med diametralt motsatta åsikter, finner jag det icke möjligt att framkomma med ett sammanjemkningsförslag, och att sådana diametralt motsatta åsikter förefinnas i denna fråga, erfor jag vid ärendets första behandling i kammaren. Efter mitt förmenande är det alldeles omöjligt att här framlägga ett förslag, som skulle vinna Riksdagens bifall, och *detta* förslag torde så mycket mindre hafva utsigt dertill, som de utskottsledamöter från denna kammare, som medverkat vid dess tillkomst, förklarar, att de icke hafva sympatier för förslaget, att det vore dem motbjudande o. s. v. Jag förstår icke, hvarför de då bidragit till dess framställande.

Jag förenar mig med dem, som yrkat afslag.

Herr Nyström: Jag anhåller att få instämma med herr Billing i hvad han yttrade angående grundsatserna för sammanjemkningen och dess ändamål. Vidare ber jag få säga, att jag väl förstår utskottets ordförande m. fl. reservanter, då de afstyrkt förslaget, men jag kan icke förstå det sättet att på sammanjemkningens väg komma till ett förslag, som man vill afstyrka, helst då man ändå på förhand vet, att resultatet i båda kamrarne eller den ena blir ett afslag. Då är det bättre att, såsom utskottets ordförande gjort, framhålla detta och icke göra en sammanjemkning, som uppenbart bär pregelein af att den endast leder till afslag. Slutligen anhåller jag få säga, att om jag, som förenat mig med reservanten herr Behm, nu icke payrkar, att kammaren fattar sitt beslut i afseende på utseende af tillfällig talman enligt den åsigt, som förra gången

*Om ändrade
bestämmelser
i afseende å
talmansbe-
fatningarna.*

(Forts.)

vann Riksdagens bifall, beror det derpå, att jag erhållit upplysning, att vid behandlingen af sammanjemkningsförslag en reservation icke kan komma under ompröfning. Endast utskottets förslag kan i fråga om sammanjemkning föredragas. Det kan visserligen äfven påyrkas, att kammaren vidblifver sitt förut fattade beslut, men ej heller detta yrkande kan nu komma från oss, då en liten förändring vidtagits i den ursprungliga, en gång af kammaren bifallna reservationen. Af detta skäl kan jag nu icke framställa något yrkande. Vid ett sådant förhållande, och då så olika meningar i denna fråga förefinnas, kan jag endast uttrycka en önskan eller förhoppning, att Kongl. Maj:t till en annan gång måhända tager saken om hand.

Herr Alin: Jag vill endast i anledning af herr Samzelius' anmärkning säga, att jag tror att han något missuppfattat utskottsledamöternas ställning till sammanjemkningen uti förevarande fall. Jag anser, att en utskottsledamot, som med anledning af sina åsikter angående frågans realitet satte sig emot en möjlig sammanjemkning, skulle handla i strid med den pligt, som åligger honom i egenskap af ledamot i utskottet. Han har såsom sådan icke rätt att med anledning af sina åsikter i realiteten hindra ett sammanjemkningsförslag, öfverensstämmande med logik och förnuft, att framkomma till kamrarne.

Herr Reuterswärd: Den siste ärade talaren säger, att en ledamot i utskott icke har rätt att följa sin åsigt, om han derigenom hindrar en möjlig sammanjemkning, men jag frågar: hvad, är i dylika fall möjligt eller icke möjligt? Är det fråga om att sammanjemka särskilda principer, som äro diametralt från hvarandra skilda. Skall man då genom en sammanjemkning framkalla ett förslag, som ingendera parten kan vara belåten med. Åtminstone kan jag ej kalla detta för en nöjaktig sammanjemkning. Nu är det visserligen sant, att grundlagen bjuder att sammanjemkning skall ega rum, der sådan är möjlig, men frågor finnas också, så beskaffade, att sammanjemkning är omöjlig. Under sådana förhållanden anser jag, att utskottet bör förklara: att som kamrarne stannat i olika beslut, och sammanjemkning dem emellan ej kan ega rum, bör frågan anses hafva förfallit, och så önskar jag att det hade skett uti förevarande fall.

Herr Alin: Jag ber att med anledning af den siste högt ärade talarens anförande få erinra, med afseende på de olika principerna uti förevarande fall, att det är Första Kammaren, som genom sitt beslut i frågan sökt att i grundlagen få in en bestämmelse, som strider mot de principer, hvilka förut i grundlagen finnas stadgade.

Efter härmed slutad öfverläggning yttrade herr talmannen, att beträffande nu förevarande utlåtande endast yrkats afslag å utskottets hemställan.

Härefter gjordes propositioner, först på bifall till utskottets hemställan och vidare på afslag derå, och förklarades den senare propositionen vara med ja besvarad.

Föredrogs å nyo konstitutionsutskottets den 1 och 3 innevarande mars bordlagda utlåtande n:o 7, i anledning af väckt motion om ändrad lydelse af § 80 regeringsformen.

*Ifrågasatt
tillägg till
§ 80 rege-
ringsformen.*

Herr Rudebeck: Det beslut, till hvilket utskottet kommit i förevarande fråga, har jag likasom flere ledamöter från denna kammar icke kunnat biträda utan deremot afgifvit reservation, och då jag nu yrkar bifall till densamma, vill jag till hvad den innehåller foga endast några ord.

Motionären har icke i sin motion åberopat några motiv för densamma eller deri angifvit sin tankegång eller de skäl, på hvilka han bygger förslaget. Men i konstitutionsutskottets utlåtande hafva de blifvit framhållna och sammanfattas så, att det vore riktigt och lämpligt att i grundlagen intoges bestämmelse dels om den hvarje svensk man äliggande värnpligt, dels om tiden, under hvilken värnpligten skall utgöras, och dels om sättet för stiftande af den lag, hvilken bestämmer huru värnpligten skall utgöras, hvartill slutligen skulle komma ett moment af innehåll, att grunderna för krigsmagtens ordnande och för dess underhåll oundgängliga anslag äfven genom lag borde fastställas.

Hvad först beträffar påståendet, att i grundlagen böra intagas bestämmelser om värnpligten, så, då denna värnpligt aldrig någon sin blifvit bestridd, utan ständigt varit gällande såväl i lag som i det allmänna medvetandet, finnes icke någon anledning att i grundlagen intaga denna bestämmelse. Något behof deraf har icke heller gifvits vid handen af erfarenheten, och det kan således icke med fog sägas, att motionärens förslag innebär en af behofvet påkallad, högst nödig och nyttig förändring i grundlagen. Det har, visserligen icke af motionären, men af dem som dela hans åsikter, framhållits, att samma skäl tala för att i grundlagen intaga bestämmelsen om den allmänna värnpligten som för införande deri af stadgande om församlingsfriheten. Jag vill härvid erinra, att i denna kammar hittills den mening gjort sig gällande, att stadgande i grundlagen om församlingsfriheten icke erfordras, och att deraf således icke kan dragas någon slutsats till stöd för den grundlagsförändring, hvarom nu är fråga.

Den del af motionen, som angår tiden, under hvilken värnpligten skall utgöras, äfvensom mom. 2 i den föreslagna paragrafen, har utskottet afslagit, och något vidare bemötande häraf är således icke erforderligt. Med afseende på den föreslagna bestämmelsen om sättet för stiftande af lag om huru värnpligten skall utgöras, gäller samma erinran som mot förslagets första punkt. Tillsäggaendet vid stiftandet af denna lag, på det sätt motionären angifvit, är faktiskt erkänt och har aldrig blifvit ifrågasatt, hvadan ej heller

behovet af ett grundlagsstadgande härutinnan kan sägas vara på något sätt ådagalagdt. Jag yrkar derfor afslag på såväl utskottets förslag som motionärens och bifall till reservationen.

Efter härmed slutad öfverläggning yttrade herr talmannen, att i afseende på nu föreliggande utlåtande endast blifvit yrkadt, att hvad utskottet deri hemställt skulle afslås.

Sedermera gjordes propositioner, först på bifall till utskottets hemställan och vidare på afslag derå, och förklarades den senare propositionen vara med ja besvarad.

Vid förnyad föredragning af konstitutionsutskottets nedan-nämnda, den 1 och 3 i denna månad bordlagda utlåtanden:

n:o 8, i anledning af väckt motion om ändrad lydelse af § 73 regeringsformen, och

n:o 9, i anledning af väckt motion om ändrad lydelse af § 42 riksdagsordningen,

biföll kammaren hvad utskottet i dessa utlåtanden hemställt.

*Ifrågasatt
tillägg till
§54 riksdags-
ordningen.*

Föredrogs å nyo konstitutionsutskottets den 1 och 3 inneva-rande månad bordlagda utlåtande n:o 10, i anledning af väckt motion om ändrad lydelse af § 54 riksdagsordningen.

Herr Bergius: Det är uti 87 § regeringsformen i fråga om krimi-nallag för krigsmagten likasom i fråga om allmän kriminallag stadgadt, att Konungen, då han finner godt någon lagfråga för Riksdagen framställa, skall äska högsta domstolens yttrande deröfver »samt meddela sin proposition jemte detta yttrande åt Riksdagen». Det är följaktligen icke erforderligt att särskild föreskrift härom med-delas i riksdagsordningen, och jag får derfor yrka, att herr Ljung-mans motion uti ifrågavarande hänseende icke måtte föranleda någon Riksdagens åtgärd.

Efter härmed slutad öfverläggning yttrade herr talmannen, att beträffande nu förevarande utlåtande annat yrkande icke framstälts, än att kammaren skulle besluta, att motionen, så vidt nu vore i fråga, icke skulle föranleda någon Riksdagens åtgärd.

Sedermera gjordes propositioner, först på bifall till hvad ut-skottet hemställt och vidare på godkännande af nyssnämnda yrkande, och förklarades den senare propositionen vara med ja besvarad.

Föredrogs å nyo och företogs punktvis till afgörande lagutskottets den 1 och 3 i denna månad bordlagda utlåtande n:o 15, i anledning af väckta motioner om ändring i 7 kap. strafflagen.

1 punkten.

Herr Fehrman: Ehuru motionens öde, då den blifvit af utskottet utan meningsskiljaktighet afstyrkt, synes mig gifvet, ber jag likväl att få yttra ett par ord.

Det synes mig, som om motionen hade kunnat få mer understöd än hvad nu kommit den till del. Utskottet förebrår motionären, att han gör sig skyldig till öfverdrifter, särskildt då han klagar öfver hvilodagens ohelgande genom söndagsarbet vid jernvägstrafiken. För min del kan jag icke finna, att någon öfverdrift skulle ligga i motionärens påstående härom. En blick på tidtabellen upplyser tillräckligt, att jernvägstrafiken är i allt hufvudsakligt densamma söndagar som hvardagar, och det synes mig visa, att söndagen der hålles och aktas alldeles såsom en annan dag. Den dagen, som skulle vara en hvilodag, hålles lik de dagar, som äro och skola vara arbetsdagar. Jag är öfvertygad, att ett sådant förhållande är egnadt att för folket medföra en mycket stor förlust. Det är icke närmast materiella förluster jag tänker på: det finnes ju förluster af annan beskaffenhet än de, om hvilka det kan kalkyleras på papperet. Den förlust jag tänker på är en helt annan: det är icke mer och icke mindre än religionens förlust det är fråga om. Att taga söndagen från ett folk är detsamma som att taga religionen från det. Religion kan icke finnas hos folket, om det förhindras att pläga religiöst umgänge med Gud i hans ord och sakrament, men derifrån hindras det otvifvelaktigt, då söndagen, som dertill erbjuder de förnämsta tillfällena, på detta sätt ohelgas. Det är icke nog med att tåg-, stations- och vaktpersonalen uteser hela linien genom den nuvarande anordningen för sin söndagsstillhet störd, utan det allmänna medvetandet röner också inflytande af ett sådant förhållande. När folket vänjes vid att söndagen behandlas såsom alla andra dagar, vänjes det från att anse den såsom en hvilodag; folket blir irreligiöst eller, med andra ord, religionen tages ifrån folket. Detta är en stor förlust, väl ej i första rummet af materiel natur, men så mycket vissare en förlust af realiteter, hvilkas värde ej står att uppskatta efter jordiska måttstockar. Men om också förlusten icke närmast är af materiel beskaffenhet, tror jag dock, att en förlust äfven af detta slag icke skall kunna undvikas. Tager man nemligen religionen från ett folk, följer moralen med. Undergräfvor man tron på och vördnaden för den högste, den absoluta auktoriteten, så skall icke heller lydningen för de lägre mänskliga auktoriteterna kunna upprätthållas. Från det att icke frukta Gud är steget icke långt till att icke hafva försyn för människor. På detta sätt blir laglöshetens anda rådande, men ett folk, hos hvilket denna anda får göra sig gällande, går sin undergång till mötes. En bättre lott än denna önskar jag vårt fädernesland, och redan detta skäl har,

*Ifrågasatt
skärpt lag-
stiftning
rörande
sabbatsbrott.*

*Ifrågasatt
skärpt lag-
stiftning
rörande
sabbatsbrott.
(Forts.)*

äfvén fränsedt de högre, djupare religiösa intressena, för mig varit tillräckligt att yrka afslag på utskottets hemställan under denna punkt och bifall till motionen.

Herr Annerstedt: Såsom kammaren af lagutskottets betänkande torde finna, afser herr Thermænius' motion, att Riksdagen i skrifvelse till Kongl. Maj:t måtte anhålla om utarbetande och framläggande inför Riksdagen af *förslag till ny lydelse af 7 kap. strafflagen*, i syfte att den må kunna tillämpas på nu förekommande förhållanden samt på samma gång och i främsta rummet tillgodose en verklig och om möjligt förökad helgd af Herrens dag. Det är denna motion och icke något annat lagutskottet haft att handlägga. Vid behandlingen af ämnet i den omfattning, hvartill motionen gaf anledning, yttrar utskottet — och jag hörde icke, att den föregående talaren deremot framställde någon invändning —: »vid lagstiftningen på detta område måste stor varsamhet iakttagas, och utskottet anser det af motionären åsyftade mål, helgd åt hvilodagen, icke kunna genom en skärpt lagstiftning rörande sabbatsbrott vinnas». Huruvida detta mål kan vinnas genom ändring i någon annan del af lagstiftningen än strafflagen eller genom omordnande af förhållanden på andra områden än lagstiftningens, derom har lagutskottet icke haft att yttra sig. Under sådana förhållanden torde det vara uppenbart, att hvad den förste talaren anförde till bemötande af det slut, hvartill utskottet kommit, det må från andra synpunkter vara förtjent af huru stor uppmärksamhet som helst, dock icke kan hafva det af talaren åsyftade målet, att kammaren bör med afseende å förevarande punkt göra något annat än bifalla utskottets hemställan, hvartill jag således vördsamst yrkar bifall.

Sedan öfverläggningen förklarats härmed slutad, gjordes enligt derunder förekomna yrkanden propositioner, först på bifall till hvad utskottet i förevarande punkt hemställt och vidare derpå att kammaren, med afslag å utskottets hemställan, skulle bifalla den i ämnet väckta motionen; och förklarades den förra propositionen, hvilken upprepades, vara med öfvervägande ja besvarad.

*Förbud mot
tobaksbods
öppen-
hållande å
sabbatstid.*

2 punkten.

Herr Annerstedt: Då någon, hvilken för sin egen del icke använder den vara, med afseende på hvilken det här är fråga att lagstifta, uppträder och yrkar afslag på lagutskottets hemställan i denna punkt, torde det vara berättigadt att såsom skäl därför åberopa allenast allmänna lagstiftningsgrunder. Mig förefaller att från denna synpunkt finnas två skäl, hvilka böra leda till afslag på den nu gjorda hemställan, det ena formelt och det andra materielt.

Det formella skälet är det, att då lagstiftningen efter mångårigt arbete kommit derhän att den del af vår lagstiftning, som omfattas af strafflagen, blifvit kodifierad, så att man inom detta

område fått en sammanhängande lag, som vid tillämpningen erbjuder fördelarne af en systematisk lagstiftning, der de särskilda lagbudena kunna ses i det sammanhang det ena står till det andra, lagstiftaren bör draga i betänkande att i afsende på denna del af lagstiftningen inslä på den väg, som man af nödtvång använder, då frågan gäller andra delar af lagen, hvilka för mer än halft annat sekel sedan kodifierats och sedermera genom företagna förändringar blifvit bragta i det skick, att nya ändringars inpassande i hittills gällande lagbud på det rätta sättet och på det rätta stället mött större eller mindre, stundom öfvervinneliga svårigheter. Således i fråga om ändring af rättegångsbalken och byggningsbalken är det fullkomligt befogadt, om kammaren väljer den form för den nya lagstiftningen, som kammaren gjorde t. ex. vid föregående års riksdag i fråga om afgifvande af förklaring att vittne och motpart i samma sak kunna inkallas genom samma stämning, eller som kammaren, såsom man har anledning att antaga, kommer att göra, då fråga om skada af hund å annans hemdjur snart förekommer till behandling, och således gifver det nya lagbudet formen af en särskild författning. Men då vi nu äro sysselsatta med strafflagen, förefaller det mig, att Riksdagen bör vaka deröfver, att de ändringar, som å detta lagstiftningsområde införas, verkligen inpassas i den nu kodifierade rätten, och att man dervid tillser, att de få den form och det innehåll, som är med lagstiftningen i öfrigt — i detta fall 7 kap. strafflagen — fullt öfverensstämmande. Man bör därför undvika att beträda vägen att stifta fristående lagbud, till hvilka jemte strafflagen lagskiparen skall taga hänsyn, och detta desto hellre, som det stundom yppar sig svårighet att förekomma, att de fristående stadgandena icke komma i någon strid med den ursprungliga, sammanhängande lagen. Detta är det formella skälet till att jag yrkar afslag å det framställda förslaget.

Det materiella skälet är detta, att, under det förslaget angifver sig att astadkomma någon inskränkning i missbruket eller bruket af tobak, det åsyftade målet alldeles icke vinnes genom den ifrågasatta lagen. Allt hvad man astadkommer är en rubbning inom handelsförhållandena, och att man således tager möjligheten att afyttra varan från den ena försäljaren och gifver den andra möjligheten af ökad rörelse. Förhållandet är nemligen det, att de bodar, der tobak hålles till salu, äro långt ifrån de enda ställen, der den del af allmänheten, som använder detta ämne, kan förskaffa sig hvad den behöfver. Vid sidan af dessa ställen finnas andra, som förnämligast afse försäljning och tillhandahållande af andra varor, men som derjemte hafva tobak. Likaledes anses det efter vår handelslagstiftning tillåtet — åtminstone har jag aldrig hört det dragas i tvifvelsmal — att på vägar eller öppna platser, der en talrikare folkskara vistas, personer kringbära och utbjuda jemte andra s. k. nödvändighetsvaror äfven tobak till salu, och detta har lagskiparen, så vidt jag vet, tolererat. Det är följaktligen tydligt, att med handeln i tobaksbodarna konkurrerar den tobakshandel, som bedrivnes på restaurationer, kaféer och öfriga dylika ställen, der mat och dryck tillhandahållas, och den handel, som af hvarjehanda

Förbud mot tobaksbods öppenhållande å sabbatstid.
(Forts.)

Förbud mot tobaksbods öppenhållande å sabbatstid.
(Forts.)

försäljare drifves. Vid sådana förhållanden kan jag för min del icke anse lämpligt och riktigt att under vissa tider förbjuda tobakshandel på somliga ställen och tillåta den på andra, hvilket blefve följden af att antaga den nu föreslagna lagförklaringen.

Detta är det materiella skäl, på grund hvaraf jag anser, att lagutskottets betänkande icke bör af kammaren bifallas, och får jag vördsamt hemställa om afslag å nämnda betänkande.

Herr Claëson: För min del kan jag icke finna, hvarken att det formella eller det materiella skäl, som lagutskottets ärade ordförande nämnde, bör föranleda till förkastande af ett förslag, som är af behofvet högeligen påkalladt. Jag tror icke, att denna lagförklaring skall i någon mån störa harmonien i den nyligen reviderade strafflagen — man har redan förut gjort rubbningar i strafflagen i fråga om åtalsrätten — och det så mycket mindre, som hvad nu är föreslaget endast är en förklaring af hvad redan är lag. Jag kan icke fatta den lagtolkning, som säger, att vår nuvarande lag icke förbjuder tobaksbods öppenhållande på söndag. Den strider, så vidt jag förstår, mot alla konstens regler och doftar högeligen af subjektivitet. Till de juridiska grundreglerna för en rätt lagtillämpning hör, att en undantagslag icke får tolkas vidsträckt utan skall tolkas snävt, så att den i lagen uppställda regeln icke genom undantaget inskränkes mer än för det afsedda behofvet nödvändigt är. Ingen lär kunna bestrida, att regeln är, att handelsbodas icke få hållas öppna under söndagen. Undantaget är, att vissa bodas få hållas öppna. Dessa bodas uppräknas i det lagutskotts betänkande, som afgafs för 30 år sedan, och benämnas *brödbodar, mjölkmagasin, sockerbagerier och andra dylika butiker*, med andra ord, sådana, der lifsförnödenheter försäljas. Vill jag mot vanliga regler gifva en vidsträckt tolkning åt detta undantagsfall, fordras väl åtminstone att jag skall kunna ställa tobaksbodarne i analogi med de uppräknade. Men det finnes blott stora olikheter dem emellan. Den första olikheten är, att, under det lifsförnödenheter anses såsom nödvändighetsvaror för dem, som äro ute i rörelse, tobak icke kan anses såsom någon nödvändighetsvara. Den andra stora skilnaden är, att under det jag omöjligt kan på lördagskvällen taga t. ex. den kopp choklad, som jag behöfver på söndagsmiddagen, är det ingenting, som hindrar mig från att på lördagen fylla mitt cigarrfodral eller min snusdosa lika väl som jag på lördagen köper den halsduk eller de handskar, som jag behöfver på söndagen. Också har högsta domstolen vid saumanträde in pleno förklarat, att lagen skall tolkas så, att det är sabbatsbrott att hålla cigarrbod öppen på söndag, och till yttermera visso har högsta domstolen låtit inskrifva detta i sin minnesbok. Men nu är det en gång för alla så, att, huru högt man än må ställa prejudikat från högsta domstolen, är det hvarken pligt eller ens rättighet för en domare, som tror sig förstå lagtolkningen bättre, att följa prejudikatet, utan han måste döma efter sin egen mening om hvad rätt är. Detta har åstadkommit en fullständig babylonisk förbistring på detta område, som, såvidt jag

kan erinra mig, icke har sitt motstykke mer än på ett annat område, och det är i frågan huruvida fordringsanspråk på grund af vaxel kan anhängiggöras hos öfverexekutor, men i detta hänseende är af Kongl. Maj:ts förslag redan framlagdt för afhjelpande af ovissheten. Jag tycker, att det är högelingen nödvändigt, att äfven ovissheten i nu förevarande afseende blifver afhjelpat. Jag vill icke, att det skall vara en lag i Stockholm och en annan i Göteborg, en i Hernösand och en annan i Ystad. Hvad som är olagligt och otillåtet i den ena staden bör icke vara fritt och tillåtet i den andra. Hvad ondt kan det vara i förklaring af en lag, som visserligen är riktig men tydes olika. En förklaring behöfves, att hvad högsta domstolen i detta fall betraktar såsom lag, skall såsom lag efterlefas.

Beträffande det materiella skäl, som den förre talaren framhöll, eller att man genom att låta cigarrer säljas å helgdagar på en restauration skulle göra orätt mot de bodar, som hålla cigarrer till salu, men ej få vara öppna på helgdagarne, så tror jag för min del, att, då det gäller sabbatshelgdens upprätthållande, lagstiftaren icke får taga hänsyn till det merkantila intresset, utan de undantag, som göras, böra vidtagas på grund af allmänhetens billiga anspråk att icke beröfvas hvad den behöfver äfven å helgdagen. Om man icke ser saken företrädesvis med tobaksrökarens ögon eller ur synpunkten af krämarens mer eller mindre berättigade vinstbegär, utan äfven med hänsyn till upprätthållande af sabbatens helgd och till vigten af att enhet i lagstiftningen eger rum, hoppas jag, att det skall visa sig, att Första Kammaren icke skattar tobak och snus högre än sabbatens helgd och icke älskar lagar, som tolkas på ett sätt i den ena staden och på ett annat i den andra, på ett sätt den ena dagen och på ett annat den andra.

För att förekomma ett sådant virrvarr och få slut på detta beklagliga förhållande, som lätt kan smitta af sig laglöshet på andra områden, är det af vigt att bifalla hvad lagutskottet yrkat, hvarom jag vördsamt ber att få hemställa.

Herr Tamm: Om den juridiska sidan af frågan skall jag icke yttra mig, särdeles då jag får bekänna, att jag icke fullkomligt kunnat fatta de betänkligheter, som af den förste ärade talaren i detta hänseende framställes. Hvad realiteten i frågan beträffar, synes den mig alldeles klar. När det är förbjudet att under sön- och helgdagar hålla sådan bod öppen, der en del nödvändighetsvaror försäljas, är det väl icke orimligt, om detta förbud utsträcker till sådana bodar, som försälja tobak och snus.

Jag har dessutom för min del ytterligare ett skäl. Man vet, att de stora cigarrbodarna i allmänhet äro stängda på söndagen. Men deremot äro dessa talrika små cigarrbodar i hufvudstaden till sent på söndagsnätterna öppna — om uteslutande för tobakshandel lemnar jag derhän. Komme dessa, som just ej åtnjuta det bästa renommé, att under söndagarne vara stängda, skulle åtminstone tukt och sedlighet ej förlora derpå.

Jag tror, att från den sidan sedt man har allt skäl att bifalla

Förbud mot tobaksbods öppenhållande å sabbatstid.
(Forts.)

Förbud mot tobaksbods öppenhållande å sabbatstid.
(Forts.)

hvad lagutskottet här föreslagit. Det är visserligen sant, som den förste talaren yttrade, att man icke befordrar sabbatens helgd i djupaste mening genom straffbestämmelser, ty den bör komma ifrån och har en helt annan grund, ur hvilken den springer fram. Men ett kan lagen göra. Den kan åtminstone i någon mån hindra det öppna framträdandet af sabbatens vanhelgd, och i detta fall, så länge vi hafva en lag som föreskrifver detta, kan jag icke se något skäl, hvarför den icke skulle tillämpas på äfven ifrågavarande fall.

Jag ber att slutligen få fästa uppmärksamheten på ett ytterligare skäl. Man hör ständigt nu för tiden förslag framkomma om inskränkning i och afkortning på arbetstiden, ja man driver fram åtta timmars normalarbetsdag. Som en början och en god början för en reform i arbetstiden anser jag vara, om de som hafva husbondeväldet gifve söndagen fri och inskränkte sitt folks arbete så vidt möjligt till de sex dagarne. Hvad i den vägen kan göras att bereda skydd för dem, som stå under husbondevælde, bör göras, och äfven af detta skäl tillstyrker jag bifall till lagutskottets förslag.

Herr Hasselrot: Jemte det jag instämmer i hufvudsak med hvad den förste ärade talaren yttrade, skall jag bedja att få tillägga något.

Kammaren har sig väl bekant, att i det först framlagda förslaget till strafflag var det stadgade förbudet mot att hålla bod öppen under sön- och helgdagar *ovilkorligt*. Riksdagen fann emellertid detta stadgande för strängt och formulerade stadgandet så, att det skulle vara sabbatsbrott, endast då man höll öppen kramlåda eller annan *dylik* bod. I och med detsamma gjorde man skilnad mellan olika bodar.

Större bodar likställdes med kramlåda, emedan deras öppenhållande ansågs kunna föranleda till förargelse. Andra, mindre, bodar deremot, som höllo till försäljning lifsförnödenheter eller dylikt, skulle få hållas öppna på sabbaten utom under gudstjensten. Nu har tvekan uppkommit, huruvida *tobaksbod* skulle hänföras under det ena eller andra slaget, och det prejudikat från högsta domstolen, som man åberopar, är fattadt i plenum med 9 röster mot 7. Således var öfverensstämmelsen icke synnerligt stor, och lagtillämpningen i underdomsstolarne är också vacklande. Från den synpunkten sedt skulle det ju vara önskligt att få en bestämmelse, som gjorde det tydligt, huru man borde tolka uttrycket *dylik bod*, men i det fallet tror jag att lagutskottet varit synnerligen olyckligt. Utskottet föreslår, att med det i 7 kap. 3 § strafflagen stadgade förbud mot öppnande till salu å sabbatstid af kramlåda eller annan *dylik bod* må afses jemväl bod, der tobak eller hvad deraf är förfärdigadt hålles till salu. Således, om i en mindre bod, som man enligt lag eljest vore berättigad att hålla öppen under söndag, försäldes snus, vore öppenhållandet straffbart, men da är det ju icke öppenhållandet af boden på söndag, utan försäljningen af snus som är brott. Detta kan ej vara riktigt, och vill man hafva en bestämmelse i den syftning som lagutskottet afser, bör man hitta på en annan form för densamma. Jag yrkar afslag.

Herr Ölander: Af strafflagens 7 kap. 3 § framgår med tydlighet lagstiftarens mening, att allt arbete och all handel i öppen bod skola under sön- och högtidsdagar vara förbjudna. Skälet dertill är uppenbart. Söndagens helgd måste i betydlig grad förringas, och den stämning af hvila och andakt, som bör tillkomma en sådan dag, störas af den åflan och oro, som helt naturligt vidläda dessa hvardagliga, för vinst och förvärf afsedda sysselsättningar.

Från denna regel undantager dock lagstiftaren dels sådant arbete, som icke kan tåla uppskof, såsom utöfvande af läkarens eller fältskärens yrke, dels ock i konsekvens dermed sådan handel, som icke heller kan utan olägenhet uppskjutas, nemligen handel med sådana varor, som erfordras för lifvets nödtorft och som genom inköp på förhand, innan de skola användas, kunna förlora i värde eller smak, såsom bröd, mjölk, grädd, frukt o. s. v. Huru nu tobak och cigarrer skola kunna inrangeras under denna sista kategori, är mig alldeles obegripligt. Först och främst äro de ingalunda erforderliga för lifvets nödtorft. Tvärtom tror jag det vore mycket bättre, om man icke gjorde användandet deraf till något behof alls; i hvilket fall som helst äro de inga lifsförnödenheter och förlora icke, utan snarare vinna, på att sparas. Det kan således icke vara förenadt med den minsta olägenhet att dagen före söndagen inköpa den myckenhet deraf, som man anser sig under söndagen behöfva. Följderna af bristande omtänksamhet härutinnan behöfva väl icke tillgodoses mer i detta fall än i andra, då man försummat att förse sig med andra, måhända mycket nyttigare och mera oumbärliga saker, som kunna under söndagen behöfvas, men som *ostridigt* då icke få försäljas.

Lagutskottets herr ordförande har gjort den anmärkningen, att den ifrågasatta lagförklaringen icke skulle träffa dem, som utomhus från bord eller medelst kringförande sälja cigarrer, och den siste talaren anmärkte, att äfven mjölkmagasinen stundom hölle tobak och snus till salu.

Detta sista har jag visserligen aldrig sett, men om så är, kan väl den föreslagna lagförklaringen icke för mjölkmagasinen medföra annan olägenhet, än att de finge upphöra att sälja tobak under söndagarne. Hvad åter lagutskottets ordförandes anmärkning beträffar, så kan precis samma anmärkning göras mot paragrafen i dess nuvarande skick, ty hela denna 3 § afser icke någon annan handel än den, som idkas i kramlada eller bod, och den ifrågasatta förklaringen kan således icke heller afse någonting annat. Äfven motionärens förslag går icke längre. Han har yrkat, att öppen-hållande af cigarr**bod** måtte vara under söndag förbjudet, och utskottet har naturligtvis icke haft skäl eller ens rättighet att gå öfver motionens innehåll. Dessutom torde väl den försäljning, som eger rum utomhus, i allmänhet idkas i mycket ringa omfång och till följd häraf icke kunna anses i afsevärd grad störa sabbatsfriden.

Sjelfva kärnpunkten i och sjelfva hufvudskälet för utskottets betänkande har emellertid varit något annat än uppehållande af sabbatens helgd allenast. Den vacklande lagtillämpning, som för närvarande eger rum i förevarande afseende, erfordrar nemligen en

Förbud mot tobaksbods öppen-hållande å sabbatstid.
(Forts.)

Förbud mot tobaksbods öppenhållande å sabbatstid.
(Forts.)

lagförklaring. Detta torde väl åtminstone bland herrar jurister icke vara något tvifvel underkastadt. Det kan ju icke vara med rättsmedvetandet förenligt och för rättssäkerheten tjenligt, att en lag tillämpas olika på olika orter — att ett förfarande, som på en ort anses lagligt och tillåtet, på en annan stämplas såsom brott och bestraffas. Men är en lagförklaring erforderlig, så finnas endast 2 sätt, på hvilka den kan afgifvas: antingen måste man förklara cigarrbodar icke vara att hänföra till kramlåda eller också tvärtom. Reservanterna hafva icke ifrågasatt det förra, och jag undrar om någon af dem skulle vilja afgifva en sådan förklaring. Jag tror att man får tänka sig för mer än en gång, innan man förklarar cigarrer och tobak icke vara kramvaror. Högsta domstolens flertal har åtminstone icke vågat göra det.

Då jag salunda för min del anser en lagförklaring erforderlig, och då ingen anledning finnes att låta den gå i annan rigtning än utskottet föreslagit och högsta domstolens fleste ledamöter ansett vara den rigtiga, anhåller jag att få yrka bifall till utskottets förslag.

Herr Lundin: Då jag antecknat mig som reservant mot utskottets förslag i föreliggande betänkande, skall jag bedja att få säga några ord.

Frågan är icke stor, men det gäller dock ett ingrepp i de personers rättigheter, hvilka skaffat sig en bod för försäljning af tobak och cigarrer. Om man åtminstone kunde lägga en sådan hämsko på försäljningen af dessa varor, att den icke någonstädes finge utöfvas, men den kommer i alla fall att ega rum på schweizerier, kaféer och dylika ställen. Det blir således ett ingrepp i vissa personers rätt, som gå miste om den förtjenst de påräknat.

Jag tror lika litet, att det är tjenligt att ålägga någon person att öppna sin cigarrbod, om han icke vill. Är han så känslig på det andliga området, kan han ju låta bli att öppna sin bod; men låt då andra personer ega sin frihet, hvilka icke af sådana omständigheter anse sig förhindrade att höja en suck till sin Gud.

Jag tror att min andakt kan vara lika god, fastän jag står som försäljare i en bod; och jag har icke läst i någon bok, att det finnes tid eller rum, som skall lägga hinder för min andakt, utan denna kan vara lika stor hvar jag befinner mig.

Jag kan således icke finna något orätt uti, att en cigarrbod hålles öppen äfven en söndag, och förenar mig med utskottets ordförande i att det vore ett för stort ingrepp i personers rättigheter, i fall utskottets förslag blefve antaget, hvarför jag, herr talman, yrkar afslag på detsamma.

Herr Larsson, Liss Olof: Jag skall icke yttra många ord.

De, som här uppträda emot utskottets förslag, synas mig hafva uppträdt så, som här vore fråga om att stifta en ny lag, d. v. s. en lag, som icke funnits förut. Så är dock icke förhållandet. För mig ställer sig denna fråga mycket enkel. Den nu gällande lagen är nemligen sådan, att man sett olika meningar angående tolk-

ningen af densamma. Det är dock så i vårt land, att när den högsta auktorieteten i detta fall, nemligen högsta domstolen, tolkat en lag på ett visst sätt, så anses denna tolkning såsom lagens rätta mening, åtminstone bland folket. Det kan ju icke heller falla oss, som icke äro lagtolkare, in att hysa tvekan om huru en lag skall tolkas, då man finner, att högsta domstolen åt densamma gifvit en viss tolkning. Då anser man också, att alla olika meningar om huru lagen borde vara i detta fall böra underordnas högsta domstolens, och då tvistar man icke längre om hvad som är lag eller icke.

Då nu högsta domstolen förklarar, att sådana bodar, hvarom här är fråga, icke få hållas öppna på söndagen, synes det mig tydligt och klart, att deraf följer, att lagen också bör på det sättet tillämpas. Dess värre har man här funnit, hurusom åklagaremagten, åtminstone i de större städerna — på landet vet jag icke att de hållit sina bodar öppna på söndagen — men i de större städerna, såsom t. ex. Stockholm, icke öfvervakat lagens efterlefnad. Man hade just väntat, att lagen skulle efterleivas på de ställen, der man befinner sig inför den högsta åklagaremagten, så att säga inför näsan på högsta vederbörande. Och hvad tro herrarne detta skall väcka för tankar hos det laglydiga folket, som kommer ifrån landet och får se, hurusom just i hufvudstaden lagen på detta sätt öfverträdes och saklöst får öfverträdas. Icke väcker det och just några gynsamma känslor för lag och rätt inom landet. Folket skall naturligtvis genast tänka, att lagen gäller endast för oss på landet, men i de större städerna tillämpas den icke. Viljen I, mine herrar, låta den åsigten spridas ut bland befolkningen, att det icke är så noga med huru våra lagar efterleivas, och att åklagaremagten får göra huru den vill, d. v. s. det beror på dess fria vilja eller dess åsigt om huruvida lagen är sådan som de skulle vilja ha den, att åtala eller icke åtala, der öfverträdelse af gällande lag egt rum. Jag tror att det vore högst skadligt, om något sådant får ske, och det har från den synpunkten varit nödvändigt att få den förklaring, som utskottet här föreslagit, på det att ingen tvekan eller uraktlåtenhet från åklagaremagtens sida må kunna ega rum.

Det sades, att inom högsta domstolen, när denna sammanträdde in pleno, det endast var 9 röster emot 7, och att således majoriteten icke var synnerligen stor, då denna fråga der var före. Ja, mine herrar, just ifrån den synpunkten är det också nödvändigt att få en förklaring tydligt uttalad. Det går icke an att helt enkelt låta våra lagar vara beroende på ett sådant hazardspel, att det en annan gång, då högsta domstolen sammanträdde in pleno, kanske blefve ett annat beslut, alldeles som om ingen lag funnes.

Jag behöfver här icke yttra mig om huruvida det var riktigt att införa denna lag, men då den nu en gång finnes, och den blifvit så tolkad af de högsta lagliga myndigheterna, då är det också nödvändigt att vi se till, att denna lag upprätthålles till dess den blifvit ändrad i den ordning våra grundlagar föreskrifva. Då något förslag att upphäfva denna lag ju icke här föreligger, har man således, synes det mig, icke annat att göra än att bifulla utskottets

Förbud mot tobaksbods öppenhållande å sabbatstid.
(Forts.)

Förbud mot tobaksbods öppenhållande å sabbatstid.
(Forts.)

förslag. Skulle man afslå det nu framlagda förslaget till lagförklaring, skulle man gifva ett ytterligare stöd åt dem, som hittills försummat att fullgöra sina skyldigheter som åklagaremagt. Jag yrkar bifall till utskottets förslag.

Herr Hasselrot: Om det föreliggande lagförslaget verkligen vore hvad det utgifver sig för, en enkel förklaring af lagen sådan den är tolkad af högsta domstolen i det prejudikat, hvarom fråga är, så vore derom icke mycket att säga. Men efter min uppfattning är det icke en förklaring af lagen, utan en ny lag som ifrågasättes. Det finnes nemligen två slags bodar. Det ena är kramlådor och dylika med dem likställda bodar, som äro förbjudna att öppenhållas under söndagen, det andra är mindre försäljningsställen, som få hållas öppna. Tvisten inom högsta domstolen gälde, huruvida en bod, uteslutande afseend för försäljning af tobak och cigarrer, skulle hänföras till kramlådor eller icke. Detta kan, såsom lagen nu är affattad, vara tvistigt och gälde det att förklara, att en sådan bod är likställd med kramlåda, eller att så förklara den nuvarande lagen, att högsta domstolens uttalade åsigt i detta fall verkligen är lag, så skulle jag deremot intet hafva att invända. Men så är förslaget icke skrifvet. Det är affattadt salunda, att alla bodar, icke blott de större med kramlådor jemförliga, utan alla smärre bodar, i hvilka säljes tobak, icke skola få hållas öppna å sabbatstid. Det kan ju hända, att ett sådant stadgande är riktigt; men efter min mening vore en sådan bestämmelse en utvidgning af det förbud, som nu finnes, icke en förklaring, utan en förändring af gällande stadganden, och vid sådant förhållande vidhåller jag mitt yrkande om afslag på utskottets hemställan.

Herr Claëson: Jag kan icke lemna obesvaradt hvad den siste talaren yttrade, då det enligt min tanke är uppenbart felaktigt.

Denna lagförklaring afser icke det ringaste annat, än att det skall blifva gällande såsom lag hvad högsta domstolen förklarat nu vara lag. Och vår förklaring innehåller ingenting annat än att bod, der tobak eller hvad deraf är förfärdigadt hålles till salu, skall i afseende å öppenhållandet vara likställd med kramlåda; stadgandet göres hvarken vidsträcktare eller inskräntare än förut.

Han nämnde äfven, att bifall till förslaget skulle komma att beröfva mjölmagasinen rättighet att sälja snus å helgdagar.

Jag hemställer, om det icke i snygghetens och sundhetens intresse vore förmånligt, att, i fall mjölmagasin verkligen finnas, som hafva den otäcka vanan att sälja snus samtidigt med mjölk, sådant komme att upphöra. Jag tror icke, att den invändningen af den siste talaren heller förtjenar något afseende.

Efter härmed slutad öfverläggning gjordes jemlikt de derunder framställda yrkandena propositioner, först på bifall till hvad utskottet i den nu föredragna punkten hemställt och vidare på afslag

derå; och förklarades den förra propositionen, hvilken upprepades, vara med öfvervägande ja besvarad.

Justerades ytterligare fem protokollsutdrag för denna dag.

På framställning af herr talmannen beslöts, att de under dagen första gången bordlagda ärendena skulle uppföras främst på föredragningslistan till nästa sammanträde.

Kammaren åtskildes kl. 9.13 e. m.

In fidem
A. von Krusenstjerna.

Tisdagen den 7 mars.

Kammaren sammantråde kl. 2.30 e. m.

Justerades protokollet för den 28 sistlidne februari.

Upplästes och godkändes statsutskottets förslag till Riksdagens skrivelser:

n:o 8, till Konungen, angående föreslagna statsbidrag till vägars anläggning och förbättring, bro- och hamnbyggnader, vattenkommunikationer och torrläggning af vattensjuka marker samt angående villkoren för sådana statsbidrags åtnjutande;

n:o 9, till Konungen, angående föreslagna jernvägsbyggnader för statens räkning;

n:o 10, till fullmäktige i riksgäldskontoret, angående anvisande å riksgäldskontoret af medel till inköp af rörlig materiel för vissa statens jernvägsbyggnader; samt

n:o 11, till Konungen, angående anslag dels till nya byggnader vid statens jernvägstrafik, dels ock till rörlig materiel vid statens redan trafikerade jernvägar.

Efter föredragning af ett från Andra Kammaren ankommet protokollsutdrag, n:o 107, med delgifning af nämnda kammares beslut öfver dess tillfälliga utskotts utlåtande n:o 4 angående vidtagande af anordningar för att bereda bevaringsynglingar kunskafer i rätt- och välskrifning samt i räkning, beslöt Första Kammaren hänvisa detta ärende till sitt tillfälliga utskott n:o 2.

Föredrogos, men bordlades å nyo på flere ledamöters begäran statsutskottets den 4 i denna månad bordlagda utlåtanden n:is 8, 26, 27 och 28.

Vid föredragning af bankoutskottets den 4 innevarande mars bordlagda memorial n:o 3, med förslag till omröstningsproposition i anledning af kamrarnes skiljaktiga beslut i fråga om bankovinstens användande, godkändes den föreslagna omröstningspropositionen.

Föredrogs, men bordlades å nyo på flere ledamöters begäran lagutskottets den 4 i denna månad bordlagda utlåtande n:o 16.

Justerades tre protokollsutdrag för denna dag.

Anmäldes och bordlades statsutskottets memorial n:o 29, med anledning af kamrarnes skiljaktiga beslut i åtskilliga frågor rörande anslagen under riksstatens nionde hufvudtitel.

På framställning af herr talmannen beslöts, att på föredragningslistan till nästa sammanträde skulle uppföras främst statsutskottets memorial n:o 29, näst derefter samma utskotts utlåtande n:o 8 och sist öfriga, under dagen andra gången bordlagda ärenden.

Kammaren åtskildes kl. 2.47 e. m.

In fidem
A. von Krusenstjerna.
